

Düşün, düşün...

Haftalık Düşünce Özgürlüğü Bülteni

(Sayı 31/18, 3 Ağustos 2018)

Geçen hafta neler oldu?

*** Rahip Brunson'un serbest bırakılmaması üzerine başlayan krizde ABD, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ve Adalet Bakanı Abdülhamit Gül hakkında yaptırım kararı aldığını açıkladı. İki bakan finansal yaptırımlar kapsamına alındı. Açıklamada "Bu yetkililer, Türkiye'nin ciddi insan hakları ihlallerini uygulamaktan sorumlu hükümet kurumlarının liderleri olarak görev yapıyor" ifadesi kullanıldı.

*** ABD'nin Türkiye'ye yaptırım uygulama kararı sonrası Dolar 5 TL'yi aştı.

*** "Süreklili OHAL yasası" Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi. OHAL uygulamaları en az 3 yıl daha fiilen uzatıldı. "Süper yetkili valiler" dönemi başladı, eylemlere "günlük yaşamı zorlaşturmama" şartı getirildi.

*** Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik değişikliğine göre valiler ilde, kaymakamlar da ilçede Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtası oldu.

*** CHP'deki Kurultay tartışması belirsizliğini koruyor. Yeterli sayıya ulaşıldığını açıklayan muhalifler imzaları Genel Merkeze teslim etti. Parti yönetimi ise rakamların aksi yönünde bilgiler paylaşıyor.

*** Hakkari'de PKK'lilerin yola tuzakladığı patlayıcının sivil aracın geçişi sırasında infilak ettirilmesi sonucu bir anne ve 11 aylık bebeği hayatını kaybetti. Olayın üzerinden idam tartışması yeniden gündeme gelirken Cumhurbaşkanı Erdoğan "Bu konuda atılacak adımlar yakındır" dedi.

*** Aralarında Rum Ortodoksları Patriği, Türkiye Ermenileri Patrik Vekili ve Türkiye Hahambaşısının da bulunduğu 18 azınlık cemaati temsilcisi "farklı dinlere mensup olanların baskı altında olduğu iddialarının asılsız olduğunu" savundu. Çok sayıda sosyal medya kullanıcısı bildiriye tepki gösterirken HDP'li vekil Garo Paylan "Ermeni Patriğini seçtirmiyorlar, Ruhban Okulunu açtırmıyorlar, kilise vakfı seçimlerini yaptırmıyorlar, cemaatlerimizi tarumar eden suçlarla yüzleşmiyorlar... Bu bildirin kendisi bile özgür olmadığımızın ispatı!" dedi.

*** MİT Tırlarına ilişkin belgelerin yayınlanması nedeniyle tutuklu bulunan CHP'li milletvekili Enis Berberoğlu'nun Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı başvuru reddedildi.

*** Temmuz ayında en az 5 gazeteci gözaltına alındı, biri tutuklandı. Yargılanan 9 gazeteci ve yazar toplam 60 yılı aşkın hapis cezasına çarptırıldı. 2 gazeteci haberleri nedeniyle tehdit edildi, 1 gazeteci haber takibi sırasında fiziksel saldırıya uğradı.

*** Merkez Bankası yıl sonu enflasyon tahminini yukarı yönlü revize etti, %8.4'ten %13.4'e yükseltti.

*** Anayasa Mahkemesi (AYM), avukata erişim hakkının kısıtlanmasının -kanuna dayanarak yapılsa bile- Anayasa'ya aykırı olduğuna karar verdi.

*** Uluslararası Af Örgütü, Afrin'de Türkiye'nin desteklediği grupların ağır insan hakları ihlallerinde bulunduğunu öne sürdü. Türkiye'yi yaşananları “görmezden gelmekle” suçlayan örgüt, ihlallere son verilmesini talep etti.

Değişen Türkiye: Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

Recep Tayyip Erdoğan, 2014 yılında Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından “Türkiye'nin bildiği türden bir cumhurbaşkanı olmayacağım” demişti... Aynen öyle oldu.

Kuvvetler ayrılığı, yargı bağımsızlığı ve denge denetleme mekanizmaları sürekli zayıflatıldı. 15 Temmuz 2016 başarısız darbe girişiminden sonra ilan edilen OHAL'le birlikte ülke, yargı ve yasama denetimi dışında kararnamelerle yönetildi. Fiili olarak güçlendirilen ve tek elde toplanan yürütme erkinin hukuksal bir statü kazanması ise OHAL koşullarında yapılan Anayasa değişikliğiyle sağlandı. 3 ay için ilan edilen OHAL, iki yıl boyunca 7 kez uzatıldı. 18 Temmuz 2018'de sona ererken yerini çok sayıda kanunda yapılan “kalıcı” değişikliklerle “sürekli OHAL”e bıraktı. Geniş yetkilerle donatılmış Cumhurbaşkanı, yeni sistemi çıkardığı kararnamelerle inşa ediyor.

Bakanlar Kurulu, 4 Temmuz 2018'de yayımladığı 698 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle şu yetkilerini Cumhurbaşkanı'na devretti;

- Kanun tasarılarını hazırlamak,
- Devlet Bütçesini hazırlamak,
- Kanun hükmünde kararname çıkarmak,
- Olağanüstü hâl ve sıkıyönetim ilanı.

Başkanlık kararnamelerini denetleme yetkisi Anayasa Mahkemesi'nde. Ancak yüksek mahkemenin 15 üyesinden 12'sini Cumhurbaşkanı belirliyor.

Şimdiye kadar çıkan 14 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve yapılan değişiklikler ana hatlarıyla şöyle;

1, 2 ve 3 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnemeleriyle; Cumhurbaşkanlığı makamı ve Bakanlıklara dair esaslar ve usuller belirlendi.

- Eski sistemde Bakanlar Kurulu'na ait olan yürütme yetkilerinin tamamı Cumhurbaşkanıya devredildi. Bakanlar Cumhurbaşkanı tarafından atanıyor, sadece Cumhurbaşkanıya karşı sorumlu olan kabine toplu karar alma mekanizması değil, meclis denetiminden çıkarıldı.
- Cumhurbaşkanı'nın hiçbir siyasî sorumluluğu, “vatana ihanet” dışında da cezaî sorumluluğu zaten yoktu. (Yasalarda “vatana ihanet” diye bir suç tanımlanmadığı için bu da havada kalıyordu) Daha önce Cumhurbaşkanlarının -*atamalar gibi tek başına yaptığı işlemler hariç*- bütün işlemleri başbakan veya ilgili bakanlar tarafından imzalanıyor, sorumluluğu siyasal erk üstleniyordu. Artık, bu “sorumsuz” Cumhurbaşkanı her işlemi tek başına yapabiliyor, atadığı kabine de sadece kendisine karşı sorumlu.

- Bağımsız kurumlar da dahil olmak üzere tüm üst kademe kamu yöneticilerinin atanmasında tek yetkili olan Cumhurbaşkanı, atamaların “usul ve esaslarını” da kendisi belirledi. Üst düzey yargı mensuplarının neredeyse tamamından Merkez Bankası Başkanına, Valilerden tüm üst düzey askeri personele varana dek tüm atamaları Başkan yapıyor. Cumhurbaşkanının vekili eskiden TBMM Başkanı idi. Artık kendi atadığı yardımcısı olacak. Mülki idare amirleri, il ve ilçelerde Başkanın temsilcisi olacak.

4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle; Bakanlıklara bağlı veya ilişkili kurum ve kuruluşlar yeniden teşkilatlandırıldı.

- Yeni sisteme geçmeden önce lağvedilen birçok kurum ve kuruluş yeniden adlandırıldı. Avrupa Birliği Bakanlığı yerine Avrupa Birliği Başkanlığı oluşturuldu. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri, Atatürk Orman Çiftliği, AFAD ve Adli Tıp’ın da arasında olduğu onlarca kurumda değişiklik yapıldı.

- Daha önce tarafsız kamu tüzel kişiliği bulunan TRT Cumhurbaşkanlığına, daha önce Başbakanlığa bağlı olan Özelleştirme İdaresi Maliye Bakanlığına, daha önce özerk olan Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Maliye Bakanlığına, Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanları Milli Savunma Bakanlığına bağlandı.

- Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Sayıştay denetiminden çıkarıldı.

- Daha birkaç gün önce Bakanlar Kurulu’nun 703 sayılı Kararnamesiyle kaldırılan üniversite rektörlerinin profesör olması şartı, bu kararnameyle geri getirildi.

5 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle; Devlet Denetleme Kurulu’nun (DDK) yetkileri artırıldı. Cumhurbaşkanlığına bağlı olan kurul, yargı organları hariç tüm devlet kurumları, kamu sermayeli kurumlar, vakıf, dernek, meslek birlikleri ve sendikaları soruşturabilecek, sivil toplum kuruluşlarını denetleyebilecek ve yöneticilerini görevden alabilecek.

6, 7 ve 8 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle; Milli Güvenlik Kurulu’nun (MGK) ve Yüksek Askeri Şura’nın (YAŞ) yapısı yeniden düzenlendi. Cumhurbaşkanına bağlı ve tüzel kişiliği haiz Savunma Sanayii Başkanlığı kuruldu.

- MGK (Milli Güvenlik Kurulu) Genel Sekreterliği Cumhurbaşkanlığına bağlandı. Kurula Cumhurbaşkanı, o yoksa yardımcısı başkanlık edecek. MGK üyelerinin kimlerden oluştuğuna dair bir ibare yer almadı. Devletin “Milli Güvenlik Siyaseti”, “*Cumhurbaşkanı tarafından tespit edilen iç, dış ve savunma hareket tarzlarına ait esasları kapsayan siyaset*” olarak tanımlandı.

- YAŞ (Yüksek Askeri Şura) Cumhurbaşkanı Yardımcısının çağrısı ile toplanacak. Yeni üyeler ise Hazine ve Maliye Bakanı ile Milli Eğitim Bakanı. Görüşmelerin ve alınan kararların açıklanması veya yayımlanması yasak. Bu gizliliğin ne şekilde ve ne zaman kaldırılacağı yönetmelikle belirlenecek.

9 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle; Uluslararası anlaşmaları Cumhurbaşkanı onaylayacak, süresini uzatacak, uygulanmasını durduracak veya sona erdirecek. Kanunlarda değişiklik yapılmasını gerektiren durumlarda Meclis tarafından bir kanun çıkarılacak.

10 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle; Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan yönetmelik, tebliğ ve taslaklar artık sadece Anayasa ve kanunlara uygunluğu değil; Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine, Cumhurbaşkanı programı ile kalkınma plan ve programlarına uygunluğu yönünden de incelenecek.

11 ve 12 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle; Devlet Arşivleri Başkanlığı ve Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı kuruldu.

13 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle; Cumhurbaşkanlığı bünyesinde Strateji ve Bütçe Başkanlığı kuruldu. Başkanlık, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile birlikte merkezi yönetim kapsamındaki tüm kamu idarelerinin bütçe hazırlık çalışmalarının ilke, esas ve usullerini tespit ve koordine edecek. Kalkınma planı, Cumhurbaşkanlığı planı, orta vadeli program, orta vadeli mali plan, Cumhurbaşkanlığı yıllık programını Bakanlıkla müştereken hazırlayacak.

14 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle; Cumhurbaşkanlığı bünyesinde İletişim Başkanlığı kuruldu; görevi basınla ilişkileri ve basın faaliyetlerini düzenlemek olarak tanımlandı. Artık gazetecilerin tüm faaliyet ve haklarıyla ilgili düzenleme yapma yetkisi Cumhurbaşkanında.

Gazeteci Oğuz Güven'e 6 ay hapis cezası

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Cumhuriyet gazetesinin internet sitesinde yayınlanan bir karikatür nedeniyle yargılanan gazeteci Oğuz Güven'i 'halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme' suçlamasıyla 6 ay hapse mahkum etti.

Charlie Hebdo'nun Hz. Muhammed'e yönelik karikatürünü köşelerinde yayınladıkları için yargılanan gazetenin yazarları Ceyda Karan ve Hikmet Çetinkaya 'halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik' suçundan 2'şer yıl hapis cezasına mahkum olmuşlardı. Bu sırada adliyede yaşananları gazetenin internet sitesinden aktarıırken aynı karikatürü yayınlayan Güven hakkında da dava açılmıştı.

HDP'li vekile Erdoğan'a hakaretten soruşturma

Halkların Demokratik Partisi (HDP) İstanbul Milletvekili Erkan Baş hakkında 'Cumhurbaşkanına hakaret' iddiasıyla soruşturma başlatıldı. Baş'ın kişisel sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımında "Diktatör" ifadesini kullanması Erdoğan'a hakaret suçlamasına gerekçe gösterildi.

‘Atatürk’e hakaret’ten tutuklanan Safiye İnci hakkında dava açıldı

Anıtkabir’de çektiği ve sosyal medya üzerinden paylaştığı videoda Atatürk’e hakaret ettiği gerekçesiyle tutuklanan Safiye İnci hakkında 4 yıl 6 aya kadar hapis istemiyle dava açıldı. Ankara 28. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilen iddianamede İnci,

‘Atatürk’ün hatırasına alenen hakaret’ ile suçlanıyor. Mahkeme İnci’nin tutukluluk halinin devamına karar verdi.

Baran Tursun Vakfı Başkanına TCK 301’den soruşturma

2007 yılında İzmir’de “dur” ihtarına uymadığı gerekçesiyle polis tarafından vurularak öldürülen oğulları adına Tursun ailesi tarafından kurulan ve Türkiye genelinde polisin karıştığı olaylarda yakınlarını kaybeden aileler

için çalışmalar yürüten Baran Tursun Vakfı Başkanı Mehmet Tursun hakkında TCK 301. maddeden soruşturma açıldı.

Soruşturma kapsamında konuşmaları ve sosyal medya paylaşımları nedeniyle ‘devletin askeri veya emniyet teşkilatını alenen aşağılamak’la suçlanan Tursun; “Biricik evladı polis kurşunlarına maruz kalmış bir babanın, mahkeme kayıtlarında bulunan verileri “feryat” olarak dile getirmesi soruşturma konusu oldu. Sonunda ‘oğlumuzu polis öldürdü’ demekten korkar hale getirildik” dedi.

Afrika Gazetesi’ne açılan dava

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Kıbrıs’ta yayın yapan Afrika Gazetesi yöneticileri Şener Levent ve Ali Osman Tabak hakkında iki ayrı dava açtı. Dava ile ilgili tebligatın kendilerine ulaştığını açıklayan gazetecilerden Levent ifade vermeyi reddederek “Bu davalarda suçlu olduğumuza inanmıyorum. Suçsuzuz. Suçsuz olduğumuz için

savunma yapmayı gereksiz buluyorum ve davaları reddediyorum” dedi.

Davalarda 21 Ocak 2018 tarihli gazetenin manşeti olan “*Türkiye’den bir İşgal Hareketi Daha*” haberi ve 1 Ocak 2018 tarihinde yayınlanan “*Zorba the Cypriot*” başlıklı makale suçlama konusu yapıldı. Bahsi geçen yazılarla ilgili Kıbrıs’ta da dava açılmıştı. Gazete Afrin operasyonuna dair attığı manşet sonrası Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından hedef gösterilmiş ve saldırıya uğramıştı.

KHK protestosuna katılanlara savcılıktan ön ödeme talimatı

Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Kayapınar ilçesinde KHK ile işten çıkarılan belediye çalışanlarının protesto eylemiyle ilgili OHAL Kanunu’na muhalefet suçlamasıyla soruşturma başlattı. Savcılık haklarında soruşturma yürütülen 25 kişiye ön

ödeme talimatı gönderdi. Aksi takdirde haklarında kamu davası açılacağı bildirildi.

Diyarbakır Barosu eski Başkanı Mehmet Emin Aktar, bu uygulamanın özellikle 90’lı yıllarda sık sık işletildiğini hatırlatarak, “*Savcılık şunu demek istiyor: ‘Sen bu suçu işledin, bu suçun cezası en az 30 günlük hapis cezasıdır. Eğer bu suçun karşılığı olarak para cezasını ödersen senin hakkında kamu davası açılmaz. Ödemezsen hakkında kamu davası açılır’*” dediğini belirtti. Bazı hukukçular savcılığın bu önerisini kendini mahkeme yerine koyma ve ‘adil yargılanma hakkı’na müdahale anlamına geldiği şeklinde yorumluyor.

Ankara ve Şırnak’ta tehdit edilen gazeteciler

Gazeteciler Hale Gönültaş ve Özgür Paksoy hazırladıkları haberler nedeniyle tehdit edildi.

Şırnak’ın Uludere ilçesinde askerlerin 14 yaşındaki bir kız çocuğuna cinsel istismarda bulunmaları olayını haberleştiren Paksoy, şüphelilerin yakınları tarafından telefonla aranarak

tehdit edildi. Gönültaş da IŞİD tarafından Şengal’den kaçırılarak Ankara’da satılan bir kız çocuğuna ilişkin haberi nedeniyle tehdit edildi. Telefonla arayan kişinin gazetecinin yaşadığı evin açık adresini verdikten sonra, “*Bu memlekete cihat gelecek. Ayağını denk al*” dediği belirtildi.

RTÜK'ten Zarok TV'ye 'Kürdistan' cezası

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Kürtçe yayın yapan çocuk kanalı Zarok TV'ye, yayınlanan iki şarkıda geçen "Kürdistan" kelimesi nedeniyle ceza verdi. Kanalda 17 Mart ve 20 Mart tarihlerinde yayınlanan programlarda çocuklar tarafından seslendirilen "Gulamın Cızıra Botane" ve "Kurdistan pir şêrîne" türküleriyle

"terör örgütünün amacına hizmet edildiği" öne sürüldü.

Mahkemeden "Bijî Serok Apo" sloganına beraat

Diyarbakır'da gittikleri eğlence parkında zafer işareti yaparak "Bijî Serok Apo" (Yaşasın Başkan Apo) şeklinde slogan attıkları öne sürülen 2 çocuk hakkında 'örgüt propagandası' suçlamasıyla açılan dava ilk duruşmada beraat ile sonuçlandı.

Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 2015 yılında verdiği bir karara atıfta bulunarak, söz konusu sloganın örgütün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini övme veya bu yöntemlere başvurmayı meşru gösterme ve teşvik niteliğinde olmadığına hükmetti. Yargıtay Ceza Dairesi kararında "İfade özgürlüğü sadece memnuniyetle karşılanan zararsız veya önemsiz sayılan insanların kayıtsız kalabileceği bilgi ve fikirler için değil, aynı zamanda demokratik toplumu şekillendiren çoğulculuğun ve hoşgörünün gereği olarak şok eden, rahatsızlık veren veya ayrılık yaratabilen fikirler içinde uygulanabilmelidir" demişti.

Cinsel istismar davası haberlerine erişim engeli

Öz kızına cinsel istismarda bulunmaktan hapis cezasına mahkum edilen medya patronu Mehmet Fatih Oflaz'ın talebiyle dava ile ilgili haberlere erişim yasağı getirildi. İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği

kararıyla başta Habertürk olmak üzere onlarca internet sitesinde yer alan haberler sansürlendi.

Hakimlik yasaklama kararına gerekçe olarak haberlerin "güncelliğini yitirmesini" ve "haber değeri taşımamasını" gösterdi. Hakimliğin "güncel olmadığını" savunduğu ve Oflaz'ın 18 yıl 9 ay hapse mahkum olduğu davanın gerekçeli kararı geçtiğimiz Mayıs ayında açıklanmıştı.

İHD'den 6 aylık hak ihlalleri raporu

İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır Şubesi 2018'in ilk 6 ayında Kürt illerinde yaşanan insan hakları ihlalleriyle ilgili hazırlanan raporunu açıkladı.

Raporun verilerine göre 6 aylık dönemde 5 bin 891 hak ihlali yaşandı. 44'ü çocuk 1413 kişi gözaltına alındı. 1'i çocuk 251 kişi tutuklandı. En az 175 kişi işkence ve kötü muameleye maruz kaldı. 997 ev baskını yapıldı. 11 gazetenin 3 sayısı hakkında toplatma kararı verildi. 1 yayınevine ve 1 gazete bürosuna baskın düzenlendi. İnternet haber sitelerine 7 kez erişim engeli getirildi. 6 soruşturma dosyasında 43 kişi hakkında soruşturma başlatıldı. 16 dava dosyasında 66 kişi hakkında dava açıldı. Aralarında siyasetçi ve gazetecilerin de bulunduğu 34 dosyada 52 kişi hakkında değişik hapis cezaları verildi. 15 siyasi parti binası saldırı veya baskına uğradı. Güvenlik güçleri tarafından 10 toplumsal gösteri veya açık hava toplantısına müdahale edildi. Toplantı veya gösteriler, kimi kentlerde süresiz, kimi kentlerde her ay yenilerek yasaklandı. 16 kez yasaklama kararı açıklandı.

Ayrıca 4 kent merkezi ve bu kentlere bağlı 15 ilçe sınırlarında bulunan 593 bölgeyi kapsamına alacak şekilde toplamda, 18 kez özel güvenlik bölgesi ilanları gerçekleşti. 4 kent merkezi ve bu kentlere bağlı 12 ilçede bulunan 282 köy/mahalle ve bu köy/mahalleye bağlı bulunan 385 mezrayı kapsamına alacak şekilde toplamda, 16 kez sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

DÜŞÜNCE SUÇU DURUŞMALARI

- Iğdır Cumhuriyet Başsavcılığı, 11 Haziran tarihinde haber takibi yapmak için Şırnak merkeze giderken polis kontrol noktasında gözaltına alınan ve çıkarıldığı mahkemece tutuklanan Mezopotamya Haber Ajansı muhabiri Berzan Güneş hakkında yürüttüğü soruşturmayı tamamladı. Iğdır Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilen iddianamede gazeteci “Şırnak ve Mardinli anneler: Efrin’i onlara bırakmayacağız”, “Robert Fisk’in Efrin izlenimleri; Öldürülen mülteci, bebek, kadın ve çocuk” ve “Efrin’de ölen çocukları görünce Cemilem aklıma geliyor” başlıklı haberleri nedeniyle ‘örgüt propagandası’ ile suçlandı. Davanın ilk duruşması 7 Ağustos tarihinde görülecek.